

ref.nr.: 21.029 / 6.30.1

Amsterdam, 26 oktober 2021

Betreft: Begrotingsbehandeling Buitenlandse Zaken en LHBTI-mensenrechten in Centraal- en Oost- Europa

Geachte woordvoerders Buitenlandse Zaken en LHBTI-emancipatie,

In de week van 9 november spreekt u over de Buitenlandse Zaken-begroting. De mensenrechtensituatie van lesbische, homoseksuele, bi+, transgender en intersekse personen (LHBTI) in Rusland, Hongarije, Polen en andere Centraal- en Oost Europese landen verslechtert de laatste jaren dramatisch.

Wij vragen u om bij de begrotingsbehandeling te pleiten voor steun voor de LHBTI-beweging in deze regio, overeenkomstig de afspraken uit COC's Regenboog Stembusakkoord. Dat werd in maart getekend door een grote Kamermeerderheid.¹ Er werd afgesproken dat de financiële steun van de Nederlandse regering aan buitenlandse LHBTI-bewegingen minimaal gelijk blijft, en dat er meer wordt geïnvesteerd in steun voor LHBTI-bewegingen in Centraal- en Oost Europa (waaronder Rusland), in plaats van die steun te beëindigen. We verzoeken u om de minister in dat kader te vragen om:

- **Zeker te stellen dat de financiële steun van de Nederlandse regering aan de LHBTI-mensenrechtenbeweging in Oost Europa (waaronder Rusland, Belarus, Georgië, Oekraïne, Armenië en Azerbeidzjan) de komende jaren onverminderd wordt voortgezet en te voorkómen dat deze in de loop van 2022 eindigt;**
- **Geld vrij te maken voor ondersteuning van de LHBTI-mensenrechtenbeweging in Centraal- en Zuidoost-Europese landen waar de mensenrechten van LHBTI-persone n zwaar onder druk staan (zoals Hongarije, Polen, Litouwen, Roemenië en Slovenië) (tenminste 250 duizend euro per jaar structureel).**

Achtergrond: anti-LHBTI wetten en anti-genderbeweging²

In 2013 trad in Rusland een anti-LHBTI wet in werking. De Russische LHBTI-gemeenschap wordt daarmee in feite monddood gemaakt, onder het mom van het 'beschermen' van minderjarigen tegen zogenaamde LHBTI 'propaganda'. In de praktijk onderdrukt de wet elke uiting van de regenbooggemeenschap, van demonstraties voor LHBTI-mensenrechten en het tonen van de regenboogvlag, tot het ondersteunen van LHBTI-jongeren die hulp nodig hebben. De bevolking ziet de wet als legitimering voor het discrimineren van LHBTI personen. Sinds de wet werd aangenomen, neemt het geweld tegen de Russische regenbooggemeenschap toe en op internet verschijnen de meest afschuwelijke mishandelingsvideo's. Landen als Belarus, Armenië, Kirgizië en recent ook Hongarije volgden het Russische voorbeeld en proberen soortgelijke wetgeving in te voeren. Deze ontwikkeling was voor de Nederlandse regering reden om de financiële steun voor de LHBTI-beweging in Oost-Europa vanaf 2015 te intensiveren.

De afgelopen jaren won de 'anti-gender' beweging terrein in Centraal- en Oost-Europa. Die verzet zich tegen mensenrechten voor transgender personen, andere LHBTI personen en vrouwen. Dat gebeurt onder het mom

¹ VVD, D66, CDA, SP, PvdA, GroenLinks, PvdD, Volt, Liane den Haan en Bijl.

² De beschrijving van de situatie in Centraal- en Oost-Europa is gebaseerd op o.a. Amnesty International, Less Equal, LGBTI Human rights defenders in Armenia, Belarus, Kazakhstan, and Kyrgyzstan; ILGA Europe, ILGA Europe Annual Review of the human rights situation of lesbian, gay, bisexual, trans and intersex people in Europe and Central Asia 2021; en gegevens van diverse andere gerenommeerde mensenrechtenorganisaties.

van de complottheorie dat er sprake zou zijn van een wereldwijde 'genderideologie' die 'traditionele waarden' zou bedreigen.

Anti-LHBTI wetgeving, de anti-genderbeweging en andere ontwikkelingen leiden de afgelopen jaren tot een dramatische verslechtering van de LHBTI-mensenrechtensituatie in Centraal- en Oost- Europa.

Haat in Centraal-Europa

Zo nam Hongarije afgelopen zomer, ondanks wereldwijd protest, een beruchte anti-LHBTI wet naar Russisch model aan. Sinds 2020 is in Hongarije ook een wet van kracht die het voor transgender en intersekse personen onmogelijk maakt hun geslachtsregistratie te wijzigen. Een Grondwetswijziging maakt adoptie door paren van geslacht onmogelijk. Premier Orbán en zijn regering dragen bij aan een gevaarlijk klimaat met stigmatiserende uitspraken over LHBTI personen. In Polen dragen bewindslieden van de PiS-partij actief bij aan een anti-LHBTI klimaat. Zo stelde president Duda dat LHBTI personen 'geen mensen zijn, maar een ideologie' en dat die ideologie gevaarlijker is dan het communisme. Minister Czarnek van Onderwijs vindt dat 'deze mensen niet gelijk zijn aan normale mensen'. Ongeveer honderd Poolse gemeenten riepen zich uit tot LHBTI-vrije zone en er is wetgeving in de maak om adoptie door paren van gelijk geslacht te verbieden.

Litouwen kent al sinds 2009 een anti-LHBTI wet die 'promotie' van niet-heterorelaties verbiedt. De Roemeense wetgever probeert met anti-transgenderwetgeving het gesprek over 'gender theorie' op scholen en universiteiten te verbieden, terwijl uitspraken van de Europese rechter over rechten van paren van gelijk geslacht niet worden nageleefd. In Slovenië vrezen maatschappelijke organisaties dat de anti-LHBTI houding van de nieuwe regering zal leiden tot soortgelijke ontwikkelingen als in Polen en Hongarije.

Geweld in Oost-Europa

In Rusland neemt geweld en discriminatie tegen de LHBTI-gemeenschap toe, en de Russische anti-LHBTI wet wordt volop toegepast. LHBTI-activisten worden op grond van de wet vervolgd, net als bijv. een mensenrechtenorganisatie die onderzoek doet naar pesten van LHBTI-scholieren en een kunstenaar die tekeningen maakt van regenbooggezinnen. President Poetin legde in de Grondwet vast dat alleen een man en een vrouw mogen trouwen. In de Russische deelrepubliek Tsjetsjenië zijn meer dan honderd homoseksuele mannen de afgelopen jaren gevangengezet, gemarteld of vermoord.

In Azerbeidzjan werden de afgelopen jaren tientallen LHBTI-personen opgepakt, mishandeld en gevangengezet. Politici zeggen er dingen als 'jammer dat Hitler destijds niet alle homoseksuelen heeft vernietigd.' In Belarus geldt sinds 2016 een wet die sterk lijkt op de Russische anti-LHBTI wet. Het regime van president Loekasjenko treedt hard op, ook tegen LHBTI-mensenrechtenactivisten. In het Georgische Tbilisi werd een Pride bijeenkomst in juli 2021 onmogelijk gemaakt door tegendemonstranten. Die vielen het kantoor van de Pride organisatie binnen. Daarbij werden ook tientallen journalisten aangevallen die verslag deden. Eén van hen overleed aan zijn verwondingen. Armenië probeerde in 2013 anti-LHBTI wetgeving naar Russisch model te introduceren. De Armeense Grondwet bepaalt sinds 2015 dat alleen mannen en vrouwen met elkaar mogen trouwen. Ook Oekraïne poogde om anti-LHBTI wetgeving te introduceren. In het land is veel geweld tegen LHBTI personen en -organisaties.

Nederlandse steun maakt het verschil

De frontale aanval op LHBTI-mensenrechten in Oost-Europa vraagt om versterking vanaf de basis van de LHBTI-beweging in deze regio. Bijvoorbeeld door het aangaan van allianties met mensenrechten- en andere organisaties, en door kleine lokale grassroots groepen de kans te geven activiteiten te organiseren voor de LHBTI gemeenschap en tegen de verdrukking in te groeien tot sterke organisaties. Mede dankzij Nederlandse steun kon de lokale beweging daarbij de afgelopen jaren, ondanks tegenslag en vaak zeer moeilijke omstandigheden, belangrijke stappen zetten. Zo wisten organisaties in Rusland en Oekraïne hun vrijwilligersinzet aanzienlijk te versterken, ontstonden er transgendergroepen in Oekraïne en werden er bescheiden regionale pride bijeenkomsten georganiseerd in Rusland, Belarus en Oekraïne. Ook wisten organisaties in de regio

bondgenootschappen te sluiten met onder meer LHBTI-vriendelijke bedrijven, media, politieke partijen, ouders, docenten, psychologen, musea en kunstenaars. In Kirgizië slaagde de beweging er met steun van COC en anderen in om een anti-LHBTI wet van tafel te krijgen. De Georgische beweging bereikte dat er een groot protest plaatsvond tegen het geweld rond Tbilisi Pride en dat maatschappelijke organisaties hun solidariteit uitspraken. Zeker 40 Oost-Europese LHBTI-organisaties hebben baat bij de steun van de Nederlandse regering. Deze positieve ontwikkelingen mogen niet tot stilstand komen doordat Nederland de steun nu ineens beëindigt. Nederland is een van de weinige financiers van de LHBTI-beweging in deze regio. De Nederlandse steun dreigt in de loop van 2022 te stoppen.

- **We verzoeken u de regering te vragen om te verzekeren dat de Nederlandse steun aan de Oost-Europese LHBTI-mensenrechtenbeweging de komende jaren onverminderd wordt voortgezet;**

De LHBTI-beweging in Hongarije, Polen en andere Centraal-Europese landen waar de mensenrechten van LHBTI personen onder druk staan, ontvangt momenteel géén structurele steun vanuit Nederland. Het is belangrijk dat deze organisaties steun krijgen bij het versterken van hun beweging, coaching en training van activisten, uitwisselen van kennis met organisaties in de regio en bij het laten horen van hun stem bij organisaties als de VN, de OVSE en de Raad van Europa.

- **We verzoeken u om structureel geld vrij te maken voor ondersteuning de LHBTI-mensenrechtenbeweging in Centraal- en Zuidoost-Europa (tenminste 250 duizend euro per jaar).**

Conclusie

We vertrouwen er op dat u in lijn met het Regenboogakkoord zult pleiten voor Nederlandse steun aan de LHBTI beweging in Oost- en Centraal Europa, om zo tegenwicht te bieden aan anti-LHBTI wetgeving, de anti-genderbeweging en andere LHBTI mensenrechtenschendingen in die regio. Op weg naar een wereld waar iedereen zichzelf kan zijn, ongeacht seksuele oriëntatie, genderidentiteit, genderexpressie of geslachtskenmerken.

Mocht u vragen hebben naar aanleiding van deze brief, aarzel dan niet om contact met ons op te nemen (ptijmsa@coc.nl, tel. 06 – 471 60 630).

Met vriendelijke groet,

Astrid Oosenbrug

Voorzitter COC Nederland